

Ars Organi 53 (2005) december

A téli lapszám első írása két badeni (Oberhausen) származású, *Merklin nevű orgonaépítő-család* genealógiáját s munkásságát ismerteti. A cikkben tíz orgonakészítőről, valamint további két, az egyik családba benősült mesterről olvashatunk. A XIX. század 60-as éveiben négy Merklin-műhely is működött egy időben Freiburgban. A leghíresebb Merklin, Joseph (1819–1905), sógorával, Friedrich Napoleon Schützével (1808–1894) együtt alapított céget, mely Brüsszelben, majd Lyonban és Párizsban működtetett üzemeket. A vállalat A. Cavallé-Coll mellett a kor legjelentősebb francia orgonaépítő műhelye, sőt, egy ideig, a legnagyobb európai orgonamanufaktúra volt.

Felix Friedrich a Bach-tanítványok korosztályához tartozó, s a türingiai Gräfenrodában működött Johann Peter Kellner (1705–1772) két orgonatervét veti össze a szerző orgonaműveivel, kimutatva bennük az *orgonaművészetben a XVIII. század elejétől fokozatosan jelentkező „gáláns” stílus* nyomait. 1700 után az orgonák hangja egyre sötétebbé, tömöttebbé válik, a pedál fő feladata a basszus megszólaltatása lesz, s a felhang- és nyelvrejstereket háttérbe szorítva mind jelentősebb szerephez jutnak a vonós sípsorok. Friedrich kitér az orgona (és a benne gyakran megépített harangjáték) szerepére a kantáták megszólaltatásában. Írott források és korabeli ábrázolások vizsgálata alapján arra a következtetésre jut, hogy e művek előadásához —a mai gyakorlattal szemben— alapvetően nem ládaorgonát, hanem nagyorgonát használtak, kihasználva annak gazdag hangzását.

Antonio Caporaso a XVII. századi nápolyi zeneszerző, pedagógus és orgonista, *Giovanni Salvatore* munkásságát méltatja, felsorolva fennmaradt kompozícióit is.

Az *ochsenhauseni egykori apátsági templomba* 1728–34 között építette fel első hangszerét a neves délnémet orgonaépítő, Joseph Gabler (1700–1771). Markus Zimmermann arról tudósít, hogy a többször átalakított hangszer (IV/49) 2000 és 2004 között a német Klais- és a svájci Kuhn-cég közösen restaurálta, az 1750–53 között létrejött és kielégíthetően dokumentálható állapot rekonstruálását tűzve ki célul. A munkálatok során megőrizték a pedál visszafordíthatóan és az eredeti részekhez technikailag jól illeszkedően megépített, kibővített hangterjedelmét (C–d¹, eredetileg: C–d⁰).

Burkhart Goethe *egy 1868-ban készült, mechanikus kúpládás Voit-orgona* (III/41) restaurálásáról számol be. Az eredeti helyén (Ladenburg, St. Gallus-templom) többször átépített, a 20-as években pneumatikus traktúrával ellátott, majd a 60-as években barokkosított, neogót faragványtól megfosztott, s így eredeti karakteréből teljesen kiforgatott orgonától az egyházközség 1998-ben megvált. A hangszer a műemlékvédelmi hivatal raktárából végül Marbach evangélikus gyülekezetéhez került, mely azt gondos restaurálás és a mechanikus traktúra rekonstruálása után (Freiburger Orgelbau) 2005-ben templomában felállította.

A lapban a továbbiakban új orgonákról olvashatunk, elsőként *Bach egykori arnstadti hangszerének* a franciaországi Pontaumur neogótikus stílusú templomába készült kópiájáról (François Delhumeau, 2004, II/22). Drezda egyik szimbóluma, a közelmúltban romjaiból felépített *Frauenkirche* 2005-ben kapott új orgonát (Alfred Kern et Fils/Strasbourg, IV/67). A hangszer homlokzatát az 1736-ban készült Silbermann-orgona fennmaradt fotói alapján rekonstruálták, belseje azonban —a nemzetközi szakmai közönség többségének óhajával szemben— nem „a Silbermann-orgona purista rekonstrukciója” lett; Daniel Kern abban Gottfried Silbermann, Andreas Silbermann és A. Cavaillé-Coll stílusainak vonásait igyekezett egyesíteni. Tokió 1964-ben épült katolikus székesegyházába Lorenzo Ghielmi diszpozíciója alapján a Mascioni-cég (Cuvio/Varese) 2004-ben készített új, a klasszikus itáliai orgonaépítészet hagyományait is felelevenítő hangszer (III/47/43).

A tudósításokból többek között arról értesülhetünk, hogy a 2005-ben Trierben megtartott 4. Hermann Schroeder Orgonaversenyen *a 21 éves magyar Albert Miklós 2. díjat nyert.* (A megosztott első díjat a lengyel Adam Lenart és a cseh Lenka Gehl-Gajdošová kapta.)

Enyedi Pál